

Översyn av investeringar och driftkostnader - förslag på åtgärder

Ärendebeskrivning

Kriget i Ukraina, energikrisen, räntehöjningar och den kraftiga inflationen får stor påverkan på Region Kronoberg totalt sett, och även på de planerade byggprojekten, vilket innebär att de ekonomiska förutsättningarna har förändrats drastiskt. De scenariobeskrivningar som gjorts visar på risk för högre byggkostnader och ökade räntekostnader. Den höga inflationen medför också att andra driftskostnader ökar mycket.

Regiondirektören fick i uppdrag av regionstyrelsens ordförande (23RGK32-2) att utifrån ett helhetsperspektiv se över regionens planerade investeringar (framförallt nytt sjukhus i Räppe och om- och tillbyggnad i Ljungby), och ta fram förslag på hur man kan sänka de förväntade driftskostnaderna. Översynen ska ta fram olika förslag på tänkbara åtgärder och handlingsalternativ inför vidare beslut i den politiska organisationen.

Uppdraget innebär att ge förslag på investeringar som eventuellt går att senarelägga eller minska, för att sänka de förväntade driftskostnaderna. I uppdraget ingår också att se över hur effekter av omställningen till nära vård kan säkerställas, och om det finns andra insatser som kan minska kostnadsökningarna, för att klara Region Kronobergs beslutade resultatmål.

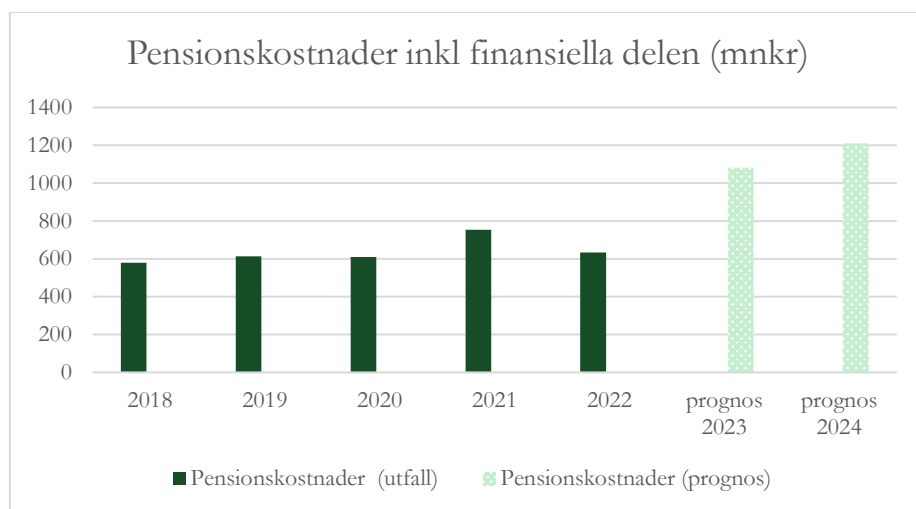
Driftkostnader och resultatnivåer

De ekonomiska utmaningarna för kommuner och regioner blir nu alltmer påtagliga, vilket framgår att SKR's senaste ekonomirapport. Den höga inflationen medför ökade pensionskostnader och stigande räntekostnader och bidrar till ett historiskt lågt resultat. Inflationen påverkar både i ett kort och i ett långt perspektiv.

Den höga inflationen under 2022 och även under 2023, påverkar regionens driftkostnader. Pensionskostnaderna ökar 2023 med 430 mnkr jämfört med 2022, beroende på att delar av regionens pensionsåtagande värdesäkras genom prisbasbeloppet som är höjt pga. inflationen. Under förra året förhandlades

nationellt ett nytt pensionsavtal, som innebär cirka 60 mnkr i högre kostnader. Det innebär att inflationen gav ökade kostnader med 370 Mkr 2023.

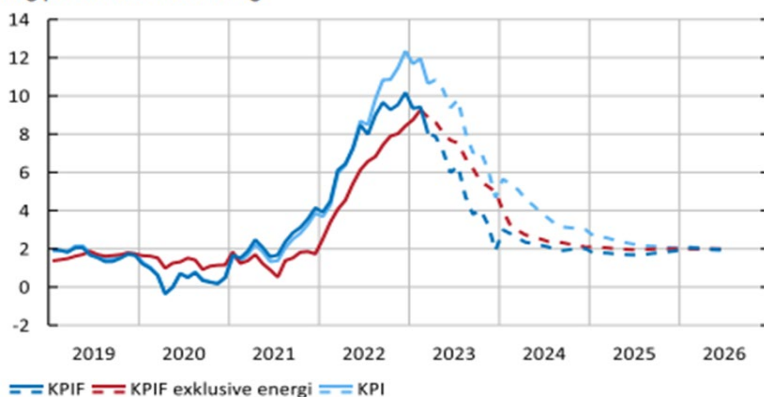
Pensionerna förväntas också öka 2024 med drygt 100 mnkr, för att sedan minska under 2025 under förutsättning att inflationen minskar.

Men inflationen påverkar även i ett längre perspektiv. Så länge prisförändringen inte är negativ något år, blir effekten att varje års prisökning byggs på (trappstegseffekt). Man ”bär med sig” en hög kostnadsnivå, även om ökningstakten de kommande åren inte skulle vara lika hög, eller lägger sig på normal nivå. För Region Kronobergs del medför inflationen 2022 att övriga driftkostnader ökar med cirka 100 - 150 mnkr.

Diagram 44. KPIF, KPIF exklusive energi och KPI

Årlig procentuell förändring

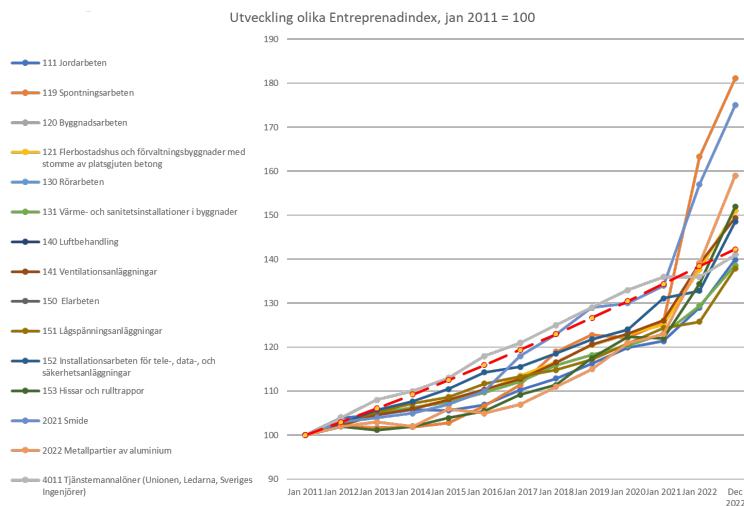
Anm. Heldragen linje avser utfall, streckad linje avser Riksbankens prognos.

Källor: SCB och Riksbanken.

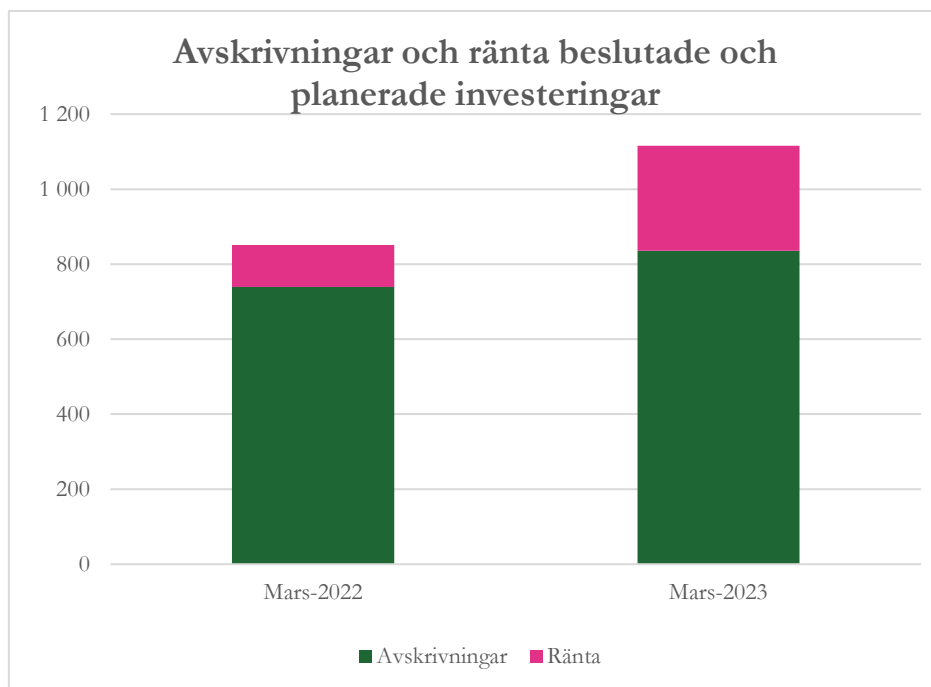
De ekonomiska utmaningarna var stora redan före förra årets kraftiga inflation, inte minst välfärdens utmaning som till stor del beror på den demografiska utvecklingen, att andelen äldre och yngre ökar i förhållande till andelen i arbetsför ålder. Utvecklingen leder till en ökad efterfråga på välfärdstjänster som i sin tur skapar en rad utmaningar som ökat personalbehov som riskerar leda till kompetensbrist och potentiellt högre löner. Men utöver de utmaningar som kan härledas till demografien finns också ett betydande upprustnings- och renoveringsbehov i framförallt våra sjukhusbyggnader både i Växjö och Ljungby. Ökat investeringsbehov ställer också krav på resultatnivåer för att bibehålla en hög självfinansieringsgrad och rimlig skuldsättning. Besluten om sjukhusbyggnaderna i mars 2022, innebär också att vi begränsat det ekonomiska utrymmet för många år framöver.

Under pandemin har kostnaderna för byggmaterial ökat relativt mycket, och de höga energi- och drivmedelspriserna har gjort att materialpriserna har fortsatt att öka. De scenariobeskrivningarna som Region Kronoberg har tagit fram, kan beskrivas som en puckel under några år. Toppen nåddes i slutet av 2022 på grund av en osedvanligt hög inflation. Sedan sjunker ökningstakten under 2023 och 2024, för att därefter 2025 gå in i en ny ”normalnivå”.

Indexökningen på fastighetsinvesteringar kommer sannolikt att bli avsevärt högre än tidigare bedömning, vilket innebär högre investeringsutgifter och därmed högre avskrivningar. Det senaste årets prisuppgångar på byggmaterial och förväntad prisuppgång kommande år, medför att förväntad investeringsutgift för sjukhusbyggnaderna har ökat med 1,4 mdkr sedan investeringsbesluten i mars 2022, till 2,6 mdkr.

Den höga inflationen har medfört att Riksbanken har tvingats höja styrräntan, vilket medför att planerade räntekostnader blir avsevärt högre. Investeringsunderlagen för sjukhusinvesteringar från mars 2022, baserar sig på en förväntad räntekostnad på 2 %. När underlagen togs fram var Kommuninvests ränta på ett 5-årigt lån 0,75 %. Idag är bedömningen att låneräntan blir cirka 4 %, dvs dubbelt så hög som beräknades i investeringsunderlaget. Detta medför att den beräknade kostnaden för ränta och avskrivningar har ökat med 265 mnkr till 1,1 mdkr för beslutade och planerade investeringar.

Långtidsprognos

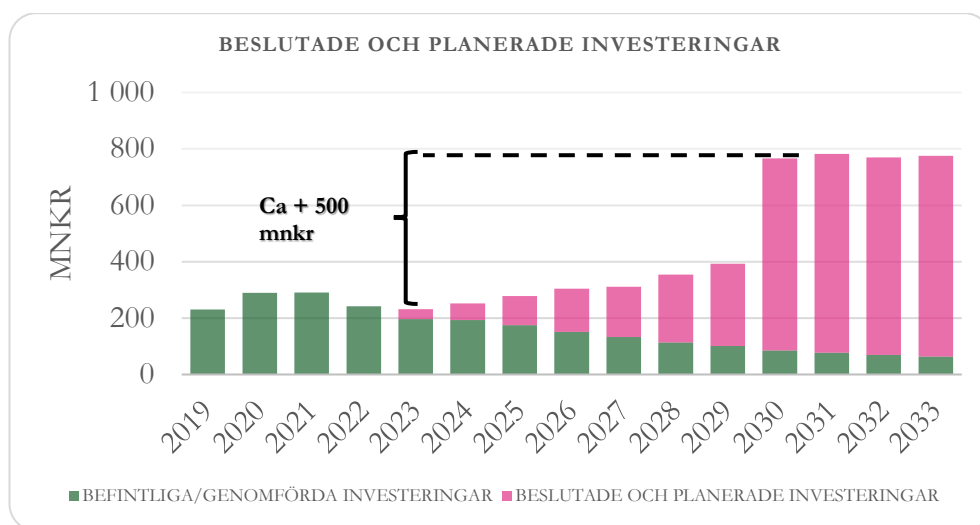
Region Kronoberg behöver långsiktiga planeringsförutsättningar för att säkerställa verksamhet och ekonomi över tid. Vi ska inte belasta kommande generationer, men vi ska heller inte idag betala för kommande generationer. Långsiktighet och framtidssäkring är viktigt för att kunna prioritera investeringar och därmed undvika onödigt höga verksamhetskostnader.

Region Kronobergs långtidsprognos bygger på en modell som är framtagen tillsammans med SKR. Utgångspunkten är en skatteunderlagsprognos för kommande 10 år, pris- och löneuppräknings enligt LPIK, samt demografisk utveckling med prislappar för olika åldersgrupper. En trendframskrivning är också gjord tillsammans med ekonomichefer inom respektive förvaltning. Planen baserar sig också på beslutade och planerade investeringar kommande 10 år med kalkylerade avskrivningskostnader. I långtidsprognosen ingår även planerade resultatnivåer enligt ekonomibilagan för beslut om nytt sjukhus i mars 2022. Resultatnivåerna där är 3 % årligen före tillträde till de nya sjukhusen, för att sedan vara 0,5 % tillträdesåret, och därefter öka till 2 %.

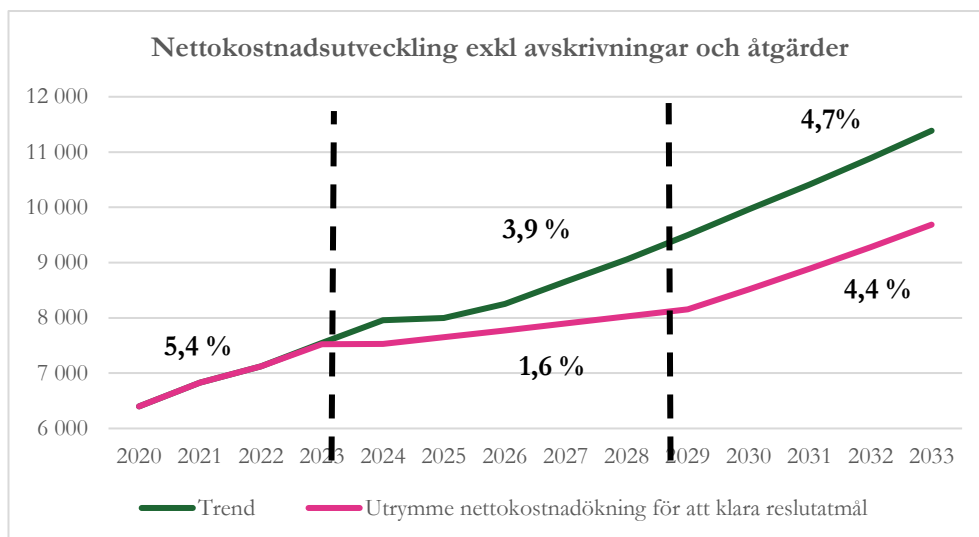
Långtidsprognosen visar förväntad kostnadsutveckling före åtgärder. De ekonomiska förutsättningarna har på ett år försämrats med ca 400 mnkr för kommande 10-årsperiod jämfört med mars 2022, och avser ränta och avskrivningar, samt kostnadsökningar pga. inflation för regionens övriga driftkostnader.

För att nå planerade resultatmål fram till 2033 krävs åtgärder/intäktsökningar motsvarande 1 500 mnkr.

De kommande 10 åren förväntas Region Kronoberg investera cirka 16 mdkr (Bilaga 1) i främst fastigheter, men också olika typer av utrustningar. Avskrivningskostnaderna kommer att öka med cirka 500 mnkr jämfört med kostnaden 2023.

Diagrammet nedan visar Region Kronobergs nettokostnadsutveckling exklusive avskrivningskostnader. Fram till 2023 har regionens nettokostnader årligen ökat med 5,4 % i snitt. Den gröna linjen visar förväntad kostnadsutveckling exklusive avskrivningskostnaden och åtgärder. Och den rosa linjen visar vilket utrymme regionens nettokostnader får öka för att klara planerade resultatmål.

Diagrammet bygger på att resultatnivåerna behöver successivt öka från 2024 fram till tillträdet 2030, alternativt att medel reserveras för att den stora kostnadsökningen inte ska falla ut 2030. Mellan 2023 till 2028 får regionens nettokostnader öka med i snitt årligen 1,6 %. LPIK-uppräknings är i genomsnitt 2,5 % per år, dvs regionens kostnadsökningar beroende på olika prisuppgångar och årliga lönerrevisioner. Utöver det bedöms demografiutvecklingen medföra 1,1 % i kostnadsökning per år. För att klara detta framåt krävs med andra ord relativt stora effektiviseringsarbeten och eller intäktsökningar för att minska kostnadsutvecklingen och klara av resultatmålen.

Lånebehov och skuldsättning

Under förutsättning att Region Kronoberg klarar planerade resultatnivåer kommande år och investeringarna uppgår till cirka 16 mdkr, förväntas Region Kronobergs lånebehov bli cirka 7–8 mdkr. Skuldsättningsgraden förväntas bli som mest på 80 % (lånebelopp i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag).

Aktuell status nytt sjukhus i Räppe

Per maj 2023 finns en avvikelse i produktionskostnad med cirka 500 mdkr jämfört med investeringsbeslutet. Det finns också en avvikelse i yta på cirka 18 000 m² utöver investeringsbeslutet på 135 000 m², vilket kan medföra en kostnad på ytterligare drygt 900 mdkr. Åtgärder pågår för att både sänka produktionskostnaden och att få ned ytan till den beslutade storleken på 135 000 m².

	Inv.beslut	maj-2023	Avvikelse
Investeringsbudget	7 900	7 900	0
Tillkommande helikopterplatta, skyddsrum	0	150	150
Index	1 100	2 300	1 200
Summa investeringsbeslut	9 000	10 350	1 350
Status maj 2023			
Avvikelse från målbudget			
produktionskostnad 135 000 m2		536	536
Aktuell överyta 18 000 m2 jmf mål (nu 51,3 tkr/m2)		925	925
Summa aktuell status	0	1 461	1 461
Totalt investeringsbeslut och aktuell status			
	9 000	11 811	2 811
(om ytan och produktionskostnad inte minskas)			

Uppdrag till förvaltningsdirektörer - ge förslag på åtgärder för att klara resultatmål 2023–2026 (se bilaga 2-4)

Trafikdirektören ser inte möjlighet att vidta åtgärder som får effekt under 2023, och har lämnat fortsatt en prognos på -72 mnkr. För 2024 och 2025 föreslås en pausad trafikökning, taxehöjning och framskjuten leverans av Krösatåg. Bedömningen är att Kollektivtrafiken med dessa åtgärder, kommer att ha en ekonomi i balans 2024 och 2025. 2026 är svår att prognosticera eftersom den ligger utanför befintlig planperiod.

Hälso- och sjukvårdsdirektören lämnade i maj sitt uppdrag i Region Kronoberg efter en överenskommelse med den politiska ledningen och regiondirektören. Ekonomichefen har uppdaterat prognosen för kommande år, och beskrivit planerade åtgärder. Dock har inga ytterligare åtgärder kunnat presenteras. Hälso- och sjukvårdens prognos för 2024 är försämrad med 75 mkr, främst kopplat till kostnad för köpt vård och läkemedel. Förslag på åtgärder är omställningsarbetet till nära vård, som bedöms ge cirka 60 mnkr per år.

Prognosen för Region Kronoberg 2023 är oförändrad – 150 mnkr. Dock försämras prognosen för 2024 till -320 mnkr jämfört med uppgiften i delårsrapport mars på -270 mnkr. Någon totalprognos för 2025 och 2026 kan tyvärr inte lämnas, eftersom osäkerheten är för stor kring bl a pensionskostnaderna 2025 som beror på inflationens utveckling.

Sammanfattning

Som framgår i dokumentet har de ekonomiska förutsättningarna för Region Kronoberg drastiskt försämrats det senaste året. De ekonomiska utmaningarna var stora redan före förra årets kraftiga inflation, som bottnar i välfärdens utmaning och var känd sedan tidigare, och investeringsbeslutet som fattades mars 2022 för nya sjukhusbyggnader, som innebar att vi begränsat det ekonomiska utrymmet för många år framöver. Men det senaste året har:

- Pensionskostnader ökat kraftigt 2023 och 2024, som visserligen bedöms minska avsevärt 2025 (om inflationen minskar)
- Övriga driftkostnader ökat med cirka 100 - 150 mnkr.
- Prisuppgångar på byggmaterial och förväntad prisuppgång kommande år, medför att förväntad investeringsutgift för sjukhusbyggnader har ökat med 1,4 mdkr sedan investeringsbesluten i mars 2022, till 2,6 mdkr.
- Låneräntan ökat till cirka 4 %, dvs dubbelt så hög som beräknades i investeringsunderlaget.
- Ränta och avskrivningskostnaden förväntas sammantaget öka med 265 mnkr.

Flera åtgärder är nödvändiga för att klara kommande års resultatnivåer. Omställningen till nära vård har påbörjats och behöver fortsätta, men också säkerställas att de förväntade effekterna uppnås för att minska kostnadsutvecklingen. Men den är också nödvändig utifrån att kunna klara kommande års kompetensförsörjning. Men det kommer inte att räcka till.

En stor utgift är planerade investeringar på cirka 16 mdkr, som innebär att avskrivningskostnaderna kommer att öka med cirka 500 mnkr jämfört med dagens nivå. Det föranleder också ett lånebehov på 7–8 mdkr och en skuldsättningsgrad som högst på 80 %, under förutsättning att vi klarar kommande års resultatnivåer. Till det kommer en räntekostnad på 280 mnkr. Detta innebär att regionens nettokostnadsutveckling exklusive avskrivningar mellan 2023–2029 inte får vara högre än 1,6 % i snitt att jämföra med 5,4 % åren före.

Det senaste året har prognosticerad kostnad för avskrivningar och ränta ökat med 265 mnkr (ingår i beloppen i stycket ovan). För att vidta åtgärder motsvarande denna kostnadsökning, behöver investeringarna minska med närmare 4 mdkr. Till det kommer även statusbedömningen på Räfteprojektet med en avvikelse på ytterligare cirka 1,5 miljard.

Bedömningen är att det inte går minska sjukhusbygget i Räfte i den omfattningen som krävs och samtidigt få ett välfungerande sjukhus.

Förslag

Utifrån förväntad kostnadsutveckling totalt för Region Kronoberg, bedömd indexökning och status i projektet för nytt sjukhus i Råppe, och nödvändigheten att minska investeringar och driftkostnad, föreslås:

- att avbryta byggnationen av nytt sjukhus i Råppe
- att istället genomföra ny- och ombyggnationer på befintlig plats där CLV är idag.

Avsikten med förslaget är att avsevärt minska Region Kronobergs investeringar under den kommande 10-årsperioden. Risker är annars alldeles för stora att investeringskostnaden tränger undan Region Kronobergs kärnverksamhet.

Ekonomiska konsekvenser av förslaget (förgäveskostnader)

Per april finns 135 mkr aktiverat i balansräkningen för projekteringsarbete för nytt sjukhus, exklusive marken som bedöms ha ett fortsatt värde vid en eventuell försäljning. Under 2022 kostnadsfördes ett infrastrukturbidrag för kommande arbete med tunnel under väg 23. Om projektet avbryts, medför denna post en positiv resultateffekt 2023 (med reservation för om det finns några kostnader ännu hos Trafikverket).

Aktiverat i BR (exkl. mark på 118 mkr)	135 mkr
--	---------

<u>Infrastrukturbidrag</u>	<u>-29 mkr</u>
----------------------------	----------------

Max förkastat i BR per april	106 mkr
-------------------------------------	----------------

Projekteringsarbetet kostar cirka 16 mkr per månad som aktiveras i balansräkningen fram tills det att arbetet eventuellt avbryts.

Delar av utredningskostnaderna kan användas till nytt sjukhus på CLV-området.

Utöver aktiverade kostnader i balansräkningen, har kostnader för nytt sjukhus även belastat driftkostnaderna sedan 2019 med drygt 140 mkr. Delar av dessa kostnader gäller utredningar om framtida vård (oavsett plats). 2021 finns framförallt utredningskostnader för de båda investeringsunderlagen för Råppe och CLV. 2022 finns infrastrukturbidraget kostnadsfört med 29 mkr.

Resultaträkning utfall drift (internt + externt exkl reg ersättning):						
	2019	2020	2021	2022	apr-23	Total drift per apr-23
Utfall totalt (intern o extern)	-1 840 556	-18 426 421	-67 977 141	-48 965 701	-3 864 638	-141 074 456

Martin Myrskog

Regiondirektör

Bilaga 1

Investeringsplanering 2023-2033

De kommande 10 åren förväntas Region Kronoberg investera cirka 16 mdkr i främst fastigheter, men också olika typer av utrustningar. Tabellen nedan baserar sig på politiskt fattade beslut och inriktningsbeslut, samt en uppskattning kring kommande investeringar i utrustningar.

Investeringsplanering 2023–2033	Mars-22	Mars-23
Nytt sjukhus Råppe inklusive inriktningsbeslut	7,9	8,1
Tillbyggnad Ljungby lasarett	1,2	1,2
Beslutade av RS (depå mm.)	0,7	0,8
Planerade investeringar Sigfrids området	1,0	1,1
Teknisk reinvestering	0,6	0,6
MT-utrustning	0,4	0,4
IT-utrustning	0,5	0,5
Intäktsfinansierad verksamhet	0,5	0,3
Övrigt oförutsett	0,3	0,5
Index sjukhusbyggnader	1,2	2,6
(Mdr)	14,3	16,1

Bilaga 2

Förslag på åtgärder för hälso- och sjukvården för att uppnå beslutade resultatmål 2023 - 2026

Regiondirektören gav i uppdrag till varje förvaltningsdirektör att ta fram förslag på hur förväntade driftkostnader kan sänkas för att uppnå resultatmål enligt beslutad och planerad budget 2023 - 2026.

I uppdraget till hälso- och sjukvårdsdirektören ingick också att se över hur effekter av omställningen till nära vård kan säkerställas och förväntade effekter uppnås.

Hälso- och sjukvårdsdirektören lämnade i maj sitt uppdrag i Region Kronoberg efter en överenskommelse med den politiska ledningen och regiondirektören. Ekonomichefen har uppdaterat prognosen för kommande år, och beskrivit planerade åtgärder. Dock har inga ytterligare åtgärder kunnat presenteras.

Prognosen nedan är baserat på beslutad budget 2023 med planår 2024 och 2025, och förslag på åtgärder.

Prognosen för hälso och sjukvården har försämrats jämfört med den prognos för 2024 som lämnades i samband med delårsrapporten. Försämringen är 75 mkr, främst kopplat till bedömd kostnad för köpt vård och läkemedel

Nettokostnad (avvikelse mot budget/plan) mnkr	2023	2024	2025	2026
IB kvarvarande underskott (strukturellt resultat 2022)	-113	-118	-194	-101
Intäkts/kostnadsökningar				
Intäkter	75	-39	-20	
Kostnader	-125	-137	-42	-65
Summa nettokostnadsförändring	-50	-176	-62	-65
Budgetförändringar planperiod (2024-2025)		40	90	
Åtgärder:				
Pågående / beslutade	45			
Nya förslag		60	65	55
Summa åtgärder	45	60	65	55
Summa UB	-118	-194	-101	-111

Intäkts/kostnadsförändringar**2023**

Intäktsökningar förväntas för såld vård och patientavgifter samt statsbidrag uppskjuten vård från 2022 (exkluderat i strukturellt resultat).

2024-2025

Statsbidrag för ”Personalmiljard” och Psykisk hälsa försvinner.

Kostnadsökningarna avser främst ökade personalkostnader i förhållande till det strukturella resultatet samt förväntat ökade kostnader för köpt vård och läkemedel.

Budgetförändringarna för planår 2024 och 2025 avser tillskott för köpt vård och läkemedel.

Åtgärdsförslag**2023**

Avser åtgärder inom sjukhusvården som identifierats per klinik för att nå en ekonomi i balans. En plan för hyroberoende är framtagen. Ca 30 mnkr avser de åtgärder verksamheterna tagit fram, samt 15 mnkr beräknas bli realiserade genom arbetet med omställning till nära vård.

2024 - 2026

Avser bedömd effekt av omställningen till nära vård, ca 60 mnkr per år.

Bilaga 3

Förslag på åtgärder för kollektivtrafiken för att uppnå beslutade resultatmål 2023 - 2026

Regiondirektören gav i uppdrag till varje förvaltningsdirektör att ta fram förslag på hur förväntade driftkostnader kan sänkas för att uppnå resultatmål enligt beslutad och planerad budget 2023 - 2026.

Prognosen nedan är baserat på beslutad budget 2023 med planår 2024 och 2025, och förslag på åtgärder.

Nettokostnad (avvikelse mot budget/plan) mnkr	2023	2024	2025	2026
IB kvarvarande underskott (strukturellt resultat 2022)	-57	-72	5	1
Intäkts/kostnadsökningar				
Intäkter	6	8		
Kostnader	-45	6	-60	-31
Summa nettokostnadsförändring	-39	14	-60	-31
Budgetförändringar planperiod (2024-2025)	25	28	51	
Åtgärder:				
Pågående / beslutade		10		
Nya förslag		25	5	
Summa åtgärder		35	5	
Summa UB	-72	5	1	-30

Intäkts/kostnadsförändringar**2025-2026**

Inkluderar uppdaterad kostnadsökning nya Krösatåg

Budgetförändringarna för planår 2024 och 2025 avser främst tillskott för tågtrafik och indexuppräknning entreprenadavtal.

Åtgärdsförslag**2024**

Pausad trafikökning

2024

Förslag högre taxehöjning och framskjuten leverans av nya Krösatåg

2025

Ingen extra utökning Krösatågstrafik österut jmf med 2024.

Bilaga 4

Prognos Region Kronoberg 2023 - 2024

Prognosen nedan är baserat på beslutad budget 2023 med planår 2024 och 2025, och förslag på åtgärder. Dock är osäkerheten för stor kring bl a pensionskostnaderna 2025 som beror på inflationens utveckling. Någon prognos för 2025 och 2026 kan därför inte lämnas.

Jämfört med föregående prognos framtagen till delårsrapport mars 2023, så har hälso och sjukvården försämrat sin prognos för 2024 med 75 mkr, främst kopplat till kostnad för köpt vård och läkemedel. Kollektivtrafiken har förbättrat sin prognos för 2024 med 22 mnkr, främst till följd av förslag på nya åtgärder.

Resultatuppföljning avvikelse mot budget/plan (mnkr)	Prognos 2023	Prognos 2024
Hälso- och sjukvårdsnämnd	-118	-194
Trafiknämnd	-72	5
Regional utvecklingsnämnd	0	0
Kulturnämnd	0	0
Styrelsen för Grimslövs folkhögskola	0	0
Nämnden för folkhälsa och vårdval	-15	-11
Regionstyrelsen	9	-37
Verksamhetens nettokostnad	-196	-237
Skatteintäkter	16	-16
Statsbidrag	71	63
Verksamhetens resultat	-109	-190
Finansiella intäkter (balanskravsjusterade)	49	10
Finansiella kostnader	-7	-116
- varav finansiell del pensioner	-4	-113
Budgeterat resultat	-83	-27
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-150	-323